

Ein cyf: MA/EM/2188/23

Jenny Rathbone AS
Cadeirydd y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN

10 Hydref 2023

Annwyl Jenny

Diolch am eich llythyr dyddiedig 25 Medi yn gofyn am ragor o dystiolaeth ar gyfer eich ymchwiliad i ddulliau iechyd y cyhoedd o atal trais ar sail rhywedd.

A yw Llywodraeth Cymru yn darparu cymorth wedi'i dargedu i weithwyr cymdeithasol ymdrin ag achosion o drais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol ymhlith menywod a phlant?

Mae cysylltiadau cryf rhwng timau gweithlu'r gwasanaethau cymdeithasol a chyflwyno trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol drwy fframwaith hyfforddi haenog a drefnir ac a ddarperir drwy'r Byrddau Diogelu Rhanbarthol. Trwy grantiau trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol a grantiau gweithlu gofal cymdeithasol, sydd ill dau wedi'u hariannu gan Lywodraeth Cymru, mae hyfforddiant arbenigol yn cael ei ddarparu i'r gweithlu gofal cymdeithasol i gefnogi dulliau adnabod, asesu a chymorth ar gyfer achosion o drais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol ymhlith menywod a phlant.

Mae'r hyfforddiant arbenigol parhaus y mae gweithwyr cymdeithasol yn ei dderbyn yn datblygu'r wybodaeth angenrheidiol i ddeall trais a cham-drin domestig, ac yn diffinio rôl gweithwyr proffesiynol wrth sicrhau diogelwch pobl. Mae'r ddogfen [Adnabod ac ymateb i gamdriniaeth a thrais domestig - canllaw i weithwyr cymdeithasol](#) yn cynghori gweithwyr cymdeithasol ac yn nodi os yw eu rôl yn ymwneud yn benodol â diogelu, y 'dylent fod yn hyderus hefyd wrth adnabod ac asesu risg (yn aml trwy ddefnyddio DASH - sef adnodd cam-drin domestig, stelcian, aflonyddu a thrais ar sail 'anrhydedd'), cynllunio diogelwch a chydweithio â gwasanaethau cymorth arbenigol'.

Mae'n bwysig cydnabod bod y cyfrifoldeb cyffredinol am fynd i'r afael â thrais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol yn dod o fewn cyfrifoldebau portffolio'r

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.Morgan@llyw.cymru
Correspondence.Julie.Morgan@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol a'r Prif Chwip, fodd bynnag, mae gan y sector iechyd a gwasanaethau cymdeithasol rôl hanfodol i'w chwarae. Rydym wedi cyhoeddi nifer o ganllawiau statudol o dan bwerau a roddwyd gan adran 15 o Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol. Mae hyn yn cynnwys canllawiau 'Gofyn a Gweithredu', a gyhoeddwyd fel rhan o'r Fframwaith Hyfforddi Cenedlaethol ar draws yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol. Nod y Fframwaith yw sicrhau bod hyfforddiant cyson o ansawdd uchel ar gael ar draws y sector cyhoeddus a'r sector arbenigol.

Mae 'Gofyn a Gweithredu' yn rhan allweddol o'r Fframwaith ac mae gweithwyr proffesiynol sy'n gweithio ym maes iechyd a gwasanaethau cymdeithasol yn cael eu cydnabod fel grŵp blaenoriaeth ar gyfer hyfforddiant Gofyn a Gweithredu yn ein canllawiau statudol. Mae'r rhaglen 'Gofyn a Gweithredu' yn rhaglen genedlaethol ac mae'n gwbl weithredol ar draws holl ranbarthau Cymru.

Pa waith sy'n cael ei wneud i amddiffyn menywod a'u plant rhag cam-drin ar ôl gwahanu?

Mae'r Gwasanaethau Plant ac Oedolion yn gweithio ochr yn ochr â Thimau Adnoddau Cam-drin Domestig ar gyfer achosion cyn ac ar ôl gwahanu i gefnogi'r gwaith o gynllunio diogelwch. Gwyddom mai'r cyfnod risg mwyaf yw pan fydd rhywun yn gwahanu oddi wrth gyflawnwr. Gall y cymorth hwn gynnwys mynediad i loches, tai awdurdod lleol, Eiriolwr Trais Domestig Annibynnol dynodedig, ymyrraeth therapiwtig arbenigol i blant yn yr uned deuluol, ynghyd â chymorth ymarferol. Ariennir gwasanaethau o'r fath drwy gyllid grant refeniw trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol Llywodraeth Cymru, Comisiynydd yr Heddlu a Throseddau, awdurdodau lleol a chyllid trydydd sector ehangach. Mae Gwasanaethau Plant ac Oedolion yn gyfranogwyr craidd mewn Cynadleddau Asesu Risg Aml-Asiantaeth, sef cyfarfodydd amlasiantaethol lle rhennir gwybodaeth am achosion cam-drin domestig risg uchel, i wneud y gorau o rannu gwybodaeth a chydgyssylltu cynllunio rheoli risg amlasiantaethol. Yn ogystal, bu datblygiadau mewn rhaglenni cyflawnwyr i ddatblygu dull ymyrraeth haenog i fynd i'r afael â'r sbectwm risg.

Yn 2020, cyhoeddodd Panel Niwed Gweinyddiaeth Gyfiawnder Llywodraeth y DU ei adroddiad '[Asesu Risg o Niwed i Blant a Rhieni mewn Achosion Plant Cyfraith Breifat](#)'. Amlygodd yr adroddiad waith Cafcass Cymru sydd, fel rhan o Lywodraeth Cymru, wedi chwarae rhan gadarnhaol yn y [Cynllun peilot Braenaru Llysoedd Teulu](#) yng ngogledd Cymru ers mis Chwefror 2022. Nod y prosiect hwn yw diogelu a gwella profiadau dioddefwyr-goreswyr cam-drin domestig a mathau eraill o niwed yn well, ac mae'n ymgysylltu'n benodol â phlant sy'n dod i gysylltiad â'r system cyfiawnder teuluol. Ceir diweddariad byr ar gynnydd gweithredu'r cynllun braenaru yn dilyn y flwyddyn gyntaf o weithredu [yma](#). Mae Cafcass Cymru yn dadlau o blaid y cynllun peilot ac yn argymhell bod Llywodraeth y DU yn ei gyflwyno i rannau eraill o Gymru.

Byddai datblygu'r cynllun peilot hwn yn dod â chymorth ac amddiffyniad wedi'u targedu i fenywod a'u plant rhag cam-drin ar ôl gwahanu, gan fod y ddarpariaeth bresennol yn dod o dan gylch gwaith gwasanaethau cymorth trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais. Mae'r gwasanaethau hyn yn galluogi menywod i amddiffyn eu hunain rhag cam-drin pellach ac amddiffyn eu plant rhag effaith cyn bartner sydd am ddefnyddio'r 'system' i ymestyn ei reolaeth drwy orfodaeth. Er gwaethaf effeithiolrwydd y gwasanaethau cymorth hyn, rydym yn cydnabod bod angen inni wneud mwy ac rwy'n gweithio gyda'r Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol drwy'r glasbrint ar gyfer trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol i wella'r hyn y gallwn ei gynnig.

Amlygodd ymatebion i'r ymgynghoriad ar y strategaeth ddrafft ar gyfer trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol mor bwysig ydyw deall effaith trais yn erbyn

menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol drwy gydol bywyd unigolyn. Mae perygl nad yw anghenion plant a phobl ifanc wedi cael eu cydnabod yn ddigonol hyd yma. Amcan 2 y strategaeth genedlaethol yw cynyddu ymwybyddiaeth plant, pobl ifanc ac oedolion o bwysigrwydd cydberthnasau diogel, cyfartal ac iach a'u grymuso i wneud dewisiadau personol cadarnhaol.

Rydym yn cyflawni'r strategaeth a'r amcan hwn gyda ffrwd waith glasbrint penodol sy'n mynd i'r afael ag anghenion plant a phobl ifanc. Ynghyd â'r gwaith sydd eisoes wedi'i wneud ar ddatblygu polisi Diogelu ac Addysg, bydd y grŵp yn sicrhau bod eglurder a chydlyniant yn y dulliau gweithredu cyffredin a chydategol a ddefnyddir mewn perthynas â diogelu a thrais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol a bod anghenion plant a phobl ifanc yn cael eu diwallu.

Sut mae Gwasanaethau Cymdeithasol yn gweithio gydag ysgolion, Cafcass a phartneriaid eraill i eirioli ar ran plant a phobl ifanc i sicrhau bod eu llais yn cael ei glywed?

Rydych yn gofyn am y rôl y mae gwasanaethau cymdeithasol yn ei chwarae wrth weithio gyda phartneriaid i sicrhau bod lleisiau plant yn cael eu clywed. Mae ymarferwyr gofal cymdeithasol yn eiriolwyr ar ran plant ac oedolion ac yn dod ag ymarferwyr ac asiantaethau ehangach at ei gilydd i sicrhau bod yr unigolyn yn ganolog i gynllunio a llunio'r ymatebion i'w hanghenion. Mae gan ymarferwyr Cafcass Cymru swyddogaeth statudol benodol i sicrhau eu bod yn clywed ac yn gwrandao ar leisiau plant, a chânt eu penodi gan y Llysoedd.

Mae'n hollbwysig bod hawliau plant yn cael eu gwreiddio ym mhob ymarfer a'u bod yn hygyrch. Ers 2017, fel rhan o'r Dull Cenedlaethol ar gyfer Eiriolaeth Statudol, mae hawl gan blant a phobl ifanc i 'gynnig gweithredol' o eiriolaeth gan eiriolwr proffesiynol annibynnol statudol pan fyddant yn derbyn gofal neu pan fyddant yn destun ymholiadau amddiffyn plant sy'n arwain at Gynhadledd Amddiffyn Plant Gychwynnol. Mae'r cynnig hwn yn galluogi awdurdodau lleol a darparwyr eiriolaeth i ddarparu ymagwedd gyson genedlaethol at gymorth eirioli.

Gellir gweld enghraifft bellach o weithredu cenedlaethol trwy Weithdrefnau Diogelu Cymru Gyfan. Mae'r Gweithdrefnau a'r Canllawiau Ymarfer sy'n eu cefnogi yn ei gwneud yn ofynnol i bob ymarferydd a sefydliad chwarae eu rhan a chyfrannu at ddiogelu a hyrwyddo lles y plentyn. Mae hyn yn cynnwys gweithio rhyngddisgyblaethol ac amlddisgyblaethol er mwyn deall yr unigolyn a'i amgylchiadau a'i anghenion am ofal, cymorth a diogelwch yn well.

Rwy'n gobeithio bod yr wybodaeth hon yn ddefnyddiol.

Yn gywir,

Julie Morgan AS

Y Dirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol